

Notulen van de vergadering van de Ministerraad op 25 sept. 1950

*s Middags te 2 uur aangevangen, Plein 2b.

Aanwezig: De Minister-President, Voorzitter, en de Ministers Van den Brink, Götzen, Joekes, Lieftinck, Van Maarseveen, Mansholt, Rutten, Van Schaik, Schokking, Spitzten, Struycken, Teulings, en In 't Veld (afwezig is Minister Stikker).

Tevens is aanwezig Staatssecretaris Blom.

Secretaris: Drs. J. Middelburg.

- - -

2. Ingekomen stukken en mededelingen

- - -

i. *Behandeling ontwerp Garantiewet KNIL*

Minister *Götzen* is na de verschijning van het voorlopig verslag aan de Tweede Kamer over het wetsontwerp inzake garanties aan KNIL-militairen door het Tweede Kamerlid Mr. De Graaf over de verdere behandeling benaderd. Deze herinnerde er aan, dat tijdens de behandeling van de Garantiewet voor burgerlijk personeel mondeling overleg heeft plaatsgevonden: hij verzocht thans eerst een concept Memorie van Antwoord aan de Commissie van Rapporteurs te zenden, dat dan kon worden besproken voordat de Memorie van Antwoord zou worden ingezonden. Uit het Voorlopig Verslag blijkt, dat vooral de eis van vestiging in Nederland voor de Kamer het moeilijke punt vormt. Minister *Van Maarseveen* is van oordeel, dat deze eis een stimulans zal vormen voor de z.g. blijvers om toch naar Nederland te gaan. De *Minister-President* beschouwt de door Mr. De Graaf voorgestelde procedure aldus, dat dan de Commissie van Rapporteurs op vrijwel dezelfde wijze gaat werken als een Commissie van Voorbereiding. Het zal nodig zijn de Kamer er in het algemeen op te wijzen, dat men niet moet vragen voor verschillende belangen meer geld uit te geven.

Minister *Lieftinck* heeft principieel bezwaar tegen de voorgestelde procedure. De Kamer dient haar wensen met betrekking tot een wetsontwerp in het Voorlopig Verslag neer te leggen. Naar aanleiding van het V.V. kan de Regering haar oordeel herzien en wijzigingen voorstellen, waarvan in de Memorie van Antwoord mededeling wordt gedaan. Spreker acht het niet wenselijk de Kamer op de thans voorgestelde wijze aan een Wetsontwerp te laten meewerken, aangezien dit een ontaarding van het overleg met de Staten-Generaal betekent. De Regering zal door indiening van de Memorie van Antwoord een vast standpunt moeten hebben en niet een voorlopig standpunt.

Minister *Götzen* deelt mede, dat hij een brief van de Commissie van Rapporteurs heeft ontvangen, waarin deze om overleg verzoekt, doch waarin niet wordt gesproken over toezending van een voorlopige Memorie van Antwoord. Hierop heeft Mr. de Graaf wel aangedrongen, waarna spreker in overweging heeft genomen deze als aide memoire aan de Commissie van Rapporteurs toe te zenden.

De *Minister-President* is van oordeel, dat men details steeds meer in de Kamercommissie zal moeten behandelen. De Kamer is overladen.

Minister *Van Schaik* sluit zich aan bij het standpunt van Minister *Lieftinck*, dat men de Commissie niet moet laten meespreken bij de opstelling van de Memorie van Antwoord. Spreker is van oordeel, dat geen concept Memorie van Antwoord of aide memoire aan de Commissie moet worden gezonden. Minister *Lieftinck* merkt op, dat het mondeling overleg in de Kamer is bedoeld als een verduidelijking van de standpunten van de Regering en de Kamer, waarbij de essentialia van deze standpunten niet worden gewijzigd. Spreker stelt voor, dat Minister *Götzen* aan de Voorzitter van de Commissie van Rapporteurs zal schrijven, dat hij

bereid is een nadere toelichting op het Voorlopig Verslag aan te horen. De *Minister-President* is van oordeel, dat men op het verzoek van de Commissie van Rapporteurs niet te scherp moet antwoorden. Spreker acht het beter niet eerst een concept Memorie van Antwoord te zenden, doch voor zich zelf een aantal punten op te stellen, welke met de Commissie kunnen worden besproken. De *Raad* verklaart zich met dit standpunt accoord.

Minister *Götzen* verzoekt de Ministers Lieftinck en Schokking bij de bespreking van de Commissie van Rapporteurs aanwezig te zijn.

Minister *Joekes* verwacht, dat de Kamer bezwaren zal maken met betrekking tot het wetsontwerp inzake de herziening van de organisatie van de sociale verzekering. Aangezien de ten uitvoerlegging van de werkloosheidswet met deze herziening nauw verband houdt, zal spreker in overleg met de Kamer moeten treden, teneinde te weten te komen wanneer de werkloosheidswet kan worden uitgevoerd.

- - -

3. *Uniezaken*

a. *De kwestie Nieuw-Guinea*

Minister *Van Maarseveen* deelt mede, dat deze kwestie in de komende dagen in de Kamer in handeling zal komen. Spreker heeft waargenomen, dat niet meer zo grote eensgezindheid hierover bestaat als tot nu toe. Een deel van de vroegere voorstanders is gekomen tot het standpunt, dat men in deze kwestie vecht voor iets, dat in zichzelf weinig waarde heeft. Spreker is van oordeel, dat het Kabinet verplicht is zijn standpunt te handhaven. Doch aangezien in Indonesië door de publicatie hier te lande bekend zal worden, dat een groeiend deel van de Nederlandse bevolking bereid is Nieuw-Guinea prijs te geven, zal men de moeilijkheden, die men in Indonesië zal maken, op rekening van de Nederlandse Regering schrijven. Het overstag gaan in deze kwestie op grond van de overweging, dat de Nederlanders en de Nederlandse belangen in Indonesië anders in de knel komen, wijst spreker af, aangezien men dan in Indonesië onmiddellijk bij andere vraagstukken dezelfde methode zal toepassen. Spreker vraagt zich evenwel af, of niet moet worden overwogen het geschil in kalmer banen te leiden. Van Indonesische zijde is voorgesteld, dat bij mislukking van de onderhandelingen de kwestie aan het Uniehof zou worden voorgelegd. Dit zou verschillende voordelen hebben; o.a. zou Indonesië geen aanleiding tot dwangmaatregelen hebben, zolang dit geschil bij het Uniehof in behandeling is; Indonesië zou voorts, evenals Nederland, bij een uitspraak van het Uniehof moeten neerleggen; ook het buitenland zal het voorleggen aan het Uniehof ondersteunen. Inmiddels zal een voorstel tot het voorleggen aan het Uniehof niet van Nederlandse zijde moeten uitgaan, doch zal het tactisch beter zijn, dat Indonesië dit voorstelt. Van Nederlandse zijde zal men evenwel stelling moeten nemen tegen de pogingen tot chantage, die men in Indonesië met betrekking tot de kwestie Nieuw-Guinea onderneemt.

Staatssecretaris *Blom* merkt op, dat bij het overwegen van de vraag of het geschil aan het Uniehof zal worden voorgelegd, het niet zo gemakkelijk zal zijn deze kwestie tot een rechtsgeschil te maken. Daarom acht spreker het beter voor te stellen de kwestie Nieuw-Guinea een, twee of misschien ook drie jaren te laten rusten. Een nadeel van een dergelijk besluit is, dat Nederland dan gedurende deze tijd weinig kan investeren. Een voordeel is evenwel, dat men meer gelegenheid heeft om de ontwikkeling van Indonesië en de verdere verhoudingen te zien.

Minister *Van Maarseveen* merkt op, dat van Indonesische zijde in het Nieuw-Guinearapport het standpunt wordt ingenomen, dat Indonesië recht op Nieuw-Guinea heeft. Hiervan uitgaande zal men het bestaan van een rechtsgeschil kunnen construeren. Spreker verwacht ook, dat het voorstel van Mr. Blom om een beslissing uit te stellen, geen kans van slagen heeft; ook Minister-President Natsir staat er op, dat dit jaar de toekomstige status van Nieuw-Guinea wordt vastgesteld. Spreker is voorts van oordeel, dat Nederland voor het Uniehof een sterk standpunt kan innemen.

De *Minister-President* wijst er op, dat voorleggen aan het Uniehof zal betekenen, dat een buitenlander, aangewezen door het Internationale Hof van Justitie, zal beslissen of Nederland al dan niet het bestuur van Nieuw-Guinea zal voeren. Spreker acht het niet wenselijk, dat de Regering zich bij het debat met de Kamer te veel vastlegt; men zal de bespreking in de Kamer meer ter informatie van de Regering moeten beschouwen.

Minister *Struycken* wijst er op, dat het van belang is, welk geschil voor het Uniehof wordt gebracht. Minister *Van Maarseveen* zegt, dat de eiser begint met het geschil te omschrijven, waarna er enige maanden tijd is voor de andere partij om zijn standpunt te bepalen.

Minister *Lieftinck* merkt op, dat het Kabinet de kwestie Nieuw-Guinea niet uitvoerig heeft besproken op grond van de overweging, dat voor overdracht geen 2/3 meerderheid zal zijn te verkrijgen. Nu volgens mededeling van Minister Van Maarseveen het eensgezinde standpunt, dat er te dezen aanzien was, niet langer bestaat, is de tijd gekomen om deze zaak ten principale te bespreken.

De *Minister-President* merkt op, dat omtrent de kwestie zelf reeds op de Ronde Tafel Conferentie een bepaald standpunt is ingenomen. Destijds heeft Minister Van Maarseveen gezegd, dat hij de soevereiniteitsoverdracht niet kon verdedigen als ook Nieuw-Guinea zou worden overgedragen. Bij de Nieuw-Guineaconferentie zal Nederland zich op het standpunt moeten stellen, dat Nieuw-Guinea onder Nederland moet blijven. Indien van Indonesische zijde tegenvoorstellen komen, zal men die in de Ministerraad moeten bespreken.

Minister *Schokking* informeert hoe volgens Minister Stikker in Amerika de stemming ten aanzien van deze kwestie is. Voorts wijst spreker op het oordeel van de internuntius in Indonesië. Minister *Van Maarseveen* merkt op, dat de internuntius, een Belg, hetzelfde standpunt inneemt als de meeste Nederlanders in Indonesië. Staatssecretaris Blom heeft een telegram aan Minister Stikker gezonden over deze aangelegenheid.

Minister *Van Schaik* is het met Mr. Blom niet eens, dat er geen rechtsgeschil van deze kwestie kan worden gemaakt. Op de RTC is overeengekomen, dat de status van Nieuw-Guinea een object van overleg tussen Nederland en Indonesië zou zijn en dan kan de Indonesische Regering stellen, dat de houding van Nederland niet kan worden beschouwd als een bonafide uitvoering van deze RTC-overeenkomst. Wel vraagt spreker zich af, wat men denkt te bereiken met het voorleggen van de zaak aan het Uniehof.

Minister *Götzen* was het aanvankelijk eens met Minister Van Maarseveen om bij mislukking van de onderhandelingen te trachten de kwestie aan het Uniehof voor te leggen; dit heeft echter het nadeel, dat dan compromissen bezwaarlijk kunnen worden bereikt en o.a. de mogelijkheid is afgesneden dat Nieuw-Guinea b.v. voor 95 jaar aan het Nederlands bestuur wordt toevertrouwd. Spreker vraagt zich af, of het geen aanbeveling verdient na overleg met de Kamers een afzonderlijke bespreking over de kwestie Nieuw-Guinea te houden.

Minister *Van Maarseveen* heeft op een vraag van Djumhana of de Nederlandse Regering er voor voelt de kwestie Nieuw-Guinea te internationaliseren geantwoord, dat hij dit nog niet zeggen kon, doch dat Nederland de Indonesische Regering ter zake waarschijnlijk wel zal volgen. Spreker wijst er op, dat Indonesië ook een andere juridische basis zou kunnen kiezen. Men zou b.v. kunnen stellen, dat Dr. van Roijen in December 1948 heeft verklaard, dat Indonesië, zoals het destijds bestond, een zelfstandige staat zou worden, welke toezegging dan, wat Nieuw-Guinea betreft, niet zou zijn nagekomen. Spreker informeert of hij zich in de Kamer moet verzetten, indien men vraagt of de Regering zal instemmen met een voorstel van Indonesische zijde om de kwestie voor het Uniehof te brengen.

De *Minister-President* dringt er op aan, dat men zich in de Kamer niet aan een ander punt met betrekking tot Nieuw-Guinea zal binden. Op de Nieuw-Guineaconferentie zal men moeten beginnen met te stellen, dat Nieuw-Guinea onder Nederlandse soevereiniteit behoort te blijven. Indien van Indonesische zijde tegenvoorstellen worden gedaan, zal het Kabinet zich hierover moeten beraden, eventueel na overleg met de Commissie voor Uniezaken. Spreker wijst er op dat Indonesiërs als Mr. Rum bepaald willen trachten tot overeenstemming te komen. Indien

Indonesië de kwestie voor het Uniehof wil brengen, zal Nederland dit niet kunnen weigeren, doch onzerzijds moet dit niet worden voorgesteld. Spreker ziet niet, wat men vóór de conferentie nog anders kan doen.

De Raad verklaart zich accoord met deze behandelingswijze van de onderhavige kwestie.

b. *Huisvesting gerepatrieerden* (Brief van de Coördinatiecommissie voor Gerepatrieerden d.d. 20 Sept. 1950, nr. 204-C.C.G.)

Minister *Joekes* heeft overwegend bezwaar tegen een vordering van het 'Apeldoornse Bos', aangezien deze inrichting thans zal worden bestemd voor de opnemng van idiote en zwakzinnige kinderen, ten aanzien waarvan de noodtoestand is ontstaan. Minister *Lieftinck* kant zich ook tegen vordering van 'Woudschoten', dat voor de vorming van Protestants-Christelijke studenten van grote betekenis is.

Minister *In 't Veld* oppert de gedachte dat men aan de Gemeenten zal toezeggen, dat zij bij opnemng van b.v. 20 gezinnen 12 duplexwoningen meer zullen kunnen bouwen, d.w.z. 2 duplexwoningen extra. Zodra het wetsontwerp inzake vordering van woonruimte voor gerepatrieerden is aangenomen, zou men ook kunnen bepalen, dat 25% van de woningproductie van 1 maand ter beschikking van de gerepatrieerden moet worden gesteld. De *Minister-President* stelt voor, dat met de Kamervoorzitter wordt besproken, dat afhandeling van het genoemde wetsontwerp met voorrang moet geschieden, aangezien anders de toevloed van gerepatrieerden in October niet onderdak zal kunnen worden gebracht.

c. *De activiteit van Dr. Nikijuluw* (Zie notulen MR 14 Aug. 1950, punt 3c.)

Minister *Spitzen* merkt op, dat Buitenlandse Zaken Dr. Nikijuluw niet kan uitwijzen. In verband hiermede is de gedachte geopperd op grond van art. 14 van de Telegraaf- en Telefoonwet Dr. Nikijuluw af te sluiten van het telegraaf-, telefoon- en postverkeer. Dit laat de PTT-wetgeving niet toe; men kent daarin alleen in incidentele, geen algemene, maatregelen op dit punt.

Minister *Van Maarseveen* zou de postverbinding niet onmogelijk willen maken, doch alleen het gebruikmaken van de internationale telegraaf- en telefoonverbindingen in bepaalde gevallen willen verhinderen. Minister *Spitzen* is bereid de PTT-administratie op Dr. Nikijuluw attent te maken met de opdracht in bepaalde gevallen telefoongesprekken af te breken of telegrammen tegen te houden. De Raad verklaart zich hiermede accoord.

4. *Buitenlands beleid*

De Raad heeft hieromtrent geen bijzondere opmerkingen.

- - -

15 a. *Financiële scheiding tussen de Protestantse Kerk in Indonesië en de Indonesische Staat* (Brief van Minister *Götzen* d.d. 7 sept. 1950 met bijlagen.)

b. *Tegemoetkoming aan de Katholieke Kerk in Indonesië* (Brief van de Minister voor Uniezaken d.d. 22 Sept. 1950.)

Minister *Götzen* stelt voor over de bedragen nog geen beslissing te nemen; indien de Raad in principe accoord gaat, zal over de bedragen nog opnieuw overleg tussen Financiën en Minuor moeten plaats vinden. Spreker acht het redelijk, dat indien daarbij voor de Protestantse Kerk tot een lager bedrag wordt besloten, ten aanzien van de Katholieke Kerk de verhouding 5 : 1 wordt gehandhaafd.

De *Minister-President* vestigt de aandacht op een passage op blz. 8 inzake de uitbetaling van spaargelden tegen de koers 1 : 1. Minister *Götzen* acht het wenselijk ook dit punt nog nader te bespreken. De Raad verenigt zich vervolgens met het beginsel van de onderhavige voorstellen. - - -

